

การตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาชั้นปีสุดท้าย
เขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล
The Decision Making in Choosing the Career
of Undergraduate Students in Bangkok and Vicinity

นรารัตน์ รอดแดง¹, ศรีปริญา ฐปกระจ่าง² และ ชาญเดช เจริญวิริยะกุล³
Nararat Roddang¹, Sriparinya Toopgrajank² and Chandej Charoenwiryakul³

สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา^{1,2,3}
Public Policy and Public Management, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand^{1,2,3}
E-mail: chandej.ch@ssru.ac.th³

Received: 2022-11-28; Revised: 2022-12-30; Accepted: 2022-12-31

บทคัดย่อ

อาชีพมีความสำคัญกับทุกคน โดยทำให้บุคคลได้รับคุณค่า เป็นแหล่งที่มาของรายได้ ทำให้บุคคลได้รับปัจจัยและสิ่งอำนวยความสะดวกสบายตามควรแก่อัตภาพ มีความก้าวหน้าในชีวิต ตำแหน่งชื่อเสียง เกียรติยศ ได้รับความนิยมนยกย่อง และการยอมรับจากผู้อื่น การตัดสินใจเลือกอาชีพเป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเพื่อช่วยให้บุคคลสามารถสร้างทางเลือกทางใดทางหนึ่งผ่านการพิจารณาเห็นว่าเหมาะสมกับตนเองมากที่สุด การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยภายนอกส่วนบุคคล กับการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาชั้นปีสุดท้ายในกรุงเทพและปริมณฑล การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีสุดท้ายของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 400 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามและทดสอบโดยใช้ตารางไขว้ (crosstabulation) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภายในด้านเพศ เกรดเฉลี่ยสะสม ความถนัดทักษะ/ความสามารถพิเศษความถนัดในสาขาที่ได้เรียนมา รายได้ต่อเดือนของครอบครัว ที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพแตกต่างกัน ผลการวิจัยครั้งนี้ได้ข้อมูลสารสนเทศให้หน่วยงานหรือองค์กรต่าง ๆ ทราบปัจจัยในการเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรีในสถาบันอุดมศึกษานำไปประกอบการวางแผนพัฒนาหลักสูตรต่อไป

คำสำคัญ: การตัดสินใจ, อาชีพ, นักศึกษา

Abstract

A Career is important to everyone because it makes you feel valuable. Occupation is a source of income People who have their a career can live more comfortable and appropriate life. They can make progress in life and live in a good position. They get fame and prestige, making them popular and be accepted by others people. Career decision-making is a process

with steps to help a person make a choice that is most suitable for themselves. The purpose of this research was to compare the personal internal factors with the career decisions of undergraduate students in the Universities in Bangkok and its vicinity. This research is quantitative research. The samples were final year students of public and private higher education institutions In Bangkok and its vicinity 400 people using the multi-stage randomization method. Data were collected by questionnaires and analyzed by statistical values used in statistical analysis for hypothesis testing and tested utilizing the crosstabulation formula. The results of the research found Gender, GPA, cumulative skills / special skills Aptitude in the field of study Monthly income of the family. There are different decisions in choosing a career. With statistical significance at the level of .05. This research has obtained information others departments or organizations know the factors in choosing a career for undergraduate students in higher education institutions.

Keywords: The Decision-Making, Career, Factors, Students

บทนำ

ความเจริญทางเทคโนโลยีในปัจจุบันส่งผลให้เกิดอาชีพขึ้นมามากมาย อาชีพมีความสำคัญกับทุกคน โดยทำให้บุคคลได้รับคุณค่าดังต่อไปนี้ เป็นแหล่งที่มาของรายได้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีพ อาชีพทำให้บุคคลได้รับปัจจัยและสิ่งอำนวยความสะดวกสบายตามควรแก่อัตภาพ ทำให้มีความก้าวหน้าในชีวิต มีตำแหน่งชื่อเสียง เกียรติยศ ทำให้ได้รับความนิยมนยกย่อง และได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ทำให้บุคคลรู้สึกว่าคุณค่า ได้ทำงานอันเป็นประโยชน์ ได้ใช้กำลังกาย กำลังความคิด ผู้ที่มีอาชีพเรียกว่าเป็นผู้ที่มีความมั่นคงในการดำเนินชีวิต สามารถเป็นที่พึ่งแก่ตนเองและครอบครัวได้และอาชีพตอบสนองความปรารถนา และจุดมุ่งหมายในชีวิต ทำให้ประสบความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้ (อรอนงค์ ธัญญะวัน 2539) ในแต่ละวันทุกคนมีการตัดสินใจอยู่ตลอดเวลา และบางครั้งต้องตัดสินใจหลายเรื่อง ซึ่งทุกเรื่องอาจมีความสำคัญและจำเป็นสำหรับตัวเรา การตัดสินใจเป็นสิ่งสำคัญและหลีกเลี่ยงไม่ได้การตัดสินใจที่ดี ต้องรู้หลักการ วิธีการ ขั้นตอน เพื่อจะได้ตัดสินใจให้ดีที่สุด การฝึกการตัดสินใจเรื่องอาชีพต้องเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ รู้วิธีการ และปฏิรูปแบบของการตัดสินใจเลือกอาชีพ การตัดสินใจเลือกอาชีพ นับว่าเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตของมนุษย์ อาจกล่าวได้ว่า “งานคือชีวิต” ดังนั้นจำเป็นต้องมีการเริ่มต้นด้านการวางแผนชีวิตด้านอาชีพ ตั้งแต่วัยเรียน ซึ่งเป็นการวางแผนระยะยาวที่ต้องใช้เวลาและอาศัยความพยายามอย่างมาก ผลตอบแทนที่ได้รับก็คุ้มค่า สิ่งสำคัญในการตัดสินใจเลือกอาชีพ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญ ปัจจัยภายในได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ความสนใจ บุคลิกภาพ สติปัญญา ความถนัด ทักษะ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความรับผิดชอบ ความอดทน สุขภาพ เชื้อชาติ อายุ ความแข็งแรง สุขภาพ ความปลอดภัย ความมั่นคง การทำงานเป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือไม่

กระบวนการตัดสินใจเลือกอาชีพ กระบวนการที่บุคคลจะพิจารณาเพื่อประกอบการตัดสินใจ เป็นกระบวนการที่สลับซับซ้อน เช่น ต้องพิจารณาค่านิยม ความสนใจ ความถนัด และคุณสมบัติอื่น ๆ การตัดสินใจสัมพันธ์กับทักษะที่ได้เรียนรู้ ลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของบุคคล เช่น หลักในการตัดสินใจ

เป็นการสำรวจหนทางที่จะเป็นไปได้ กำหนดว่าจะทำอะไร จะเกิดผลอะไร ในการตัดสินใจ เราต้องรู้จักความสามารถ ความสนใจ ค่านิยมของตนเองและรู้ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง นำความรู้ไปพิจารณาตัวเลือกต่าง ๆ ถ้าได้ข้อมูลมากเท่าใด บุคคลนั้นก็จะมีโอกาสได้ผลที่พึงปรารถนามากขึ้นเท่านั้น ข้อมูลจากการประเมินนำไปสู่การอภิปรายลักษณะพิเศษของบุคคลที่สามารถเชื่อมโยงกับความต้องการทางการศึกษาและอาชีพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในกรุงเทพและปริมณฑล

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตประชากร

ประชากร ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีสุดท้ายของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปีการศึกษา 2559 จำนวน 94,206 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีสุดท้ายของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต จำนวน 400 คน ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling)

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

2.1 ตัวแปรต้น

ข้อมูลส่วนบุคคลในการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ ได้แก่ เพศ เกรดเฉลี่ยสะสม ความถนัดทักษะ/ ความสามารถพิเศษ รายได้ต่อเดือนของครอบครัว

2.2 ตัวแปรตาม

การเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

รีดเดอร์ (Reeder, 1971) ได้รวบรวมทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซึ่งแต่ละบุคคลเลือกกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ในรูปของความเชื่อและความไม่เชื่อทำให้บุคคลอาจจะเลือกตัดสินใจกระทำพฤติกรรมอย่างเดียวกันแต่เหตุผลอาจจะแตกต่างกัน ประกอบด้วย

1. เป้าหมายหรือจุดประสงค์ (goals) ความมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุผลนั้น ผู้กระทำจะต้องมีการกำหนดเป้าประสงค์หรือจุดประสงค์ไว้ล่วงหน้า และผู้กระทำพยายามที่จะกระทำทุกวิถีทาง เพื่อให้บรรลุเป้าประสงค์หรือจุดประสงค์นั้น ๆ

2. ความเชื่อ (belief orientation) เกิดจากความคิดและความรู้ในเรื่องนั้นที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการเลือกการกระทำทางสังคม ในการกระทำทางสังคมใด ๆ ย่อมอาศัยความเชื่ออยู่เสมอ

3. ค่านิยม (value standard) คือสิ่งที่บุคคลยึดถือเป็นเครื่องช่วยตัดสินใจและกำหนดการกระทำของตนเอง

4. นิสัยและธรรมเนียม (habits and customs) คือแบบอย่างพฤติกรรมที่สังคมกำหนดไว้แล้วสืบทอดกันมาด้วยประเพณี และถ้ามีการละเมิดก็จะถูกบังคับด้วยการที่สังคมไม่เห็นชอบด้วย

5. การคาดหวัง (expectation) คือท่าทีของบุคคลอื่นที่มีต่อพฤติกรรมของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตัว โดยคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการ

6. ข้อผูกพัน (commitments) คือ สิ่งที่คุณกระทำเชื่อว่าข้อผูกพันที่ต้องการกระทำให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ ข้อผูกพันจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำทางสังคม เพราะผู้กระทำตั้งใจจะกระทำสิ่งนั้น ๆ เนื่องจากเขารู้สึกว่าเขามีข้อผูกพันที่จะต้องกระทำ

7. การบังคับ (force) คือ ตัวที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้กระทำตัดสินใจได้เร็วขึ้น เพราะในขณะที่ผู้กระทำตั้งใจที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ นั้น เขาอาจจะไม่แน่ใจว่ากระทำพฤติกรรมนั้นดีหรือไม่ แต่เมื่อมีการบังคับ ก็จะทำให้การตัดสินใจกระทำนั้นได้เร็วขึ้น

8. โอกาส (Opportunity) เป็นความคิดของผู้กระทำที่เชื่อว่า สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจะช่วยให้มีโอกาสเลือกกระทำ เช่นการที่บุคคลคิดว่าตัวเขามีโอกาสนั้น ในทางที่เป็นจริงอาจจะไม่มีก็ได้

9. ความสามารถ (ability) การที่ผู้กระทำรู้ถึงความสามารถของตัวเอง ซึ่งก่อให้เกิดผลสำเร็จในเรื่องนั้น ๆ ได้ การตระหนักถึงความสามารถที่จะนำไปสู่การตัดสินใจและการกระทำทางสังคม เพราะเขารู้ว่าถ้าตัดสินใจกระทำแล้ว เขามีความสามารถที่จะกระทำได้แน่นอน

10. การสนับสนุน (support) คือ สิ่งที่คุณกระทำรู้ว่าจะได้รับหรือคิดว่าจะได้รับจาก บุคคลอื่น ๆ ซึ่งการสนับสนุนนั้นอาจจะอยู่ในรูปของปัจจัยสนับสนุนอื่น ๆ จากการคิดหรือคาดหมายว่าจะได้รับการสนับสนุนดังกล่าว ก็จะทำให้เขาตัดสินใจกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2552) ได้กล่าวว่า การตัดสินใจของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ดังนี้

1. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (culture factor) วัฒนธรรมเป็นวิธีการดำเนินชีวิตที่สังคมเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ดีงามและยอมรับมาปฏิบัติ เพื่อให้สังคมดำเนินและมีการพัฒนาไปด้วยดี บุคคลในสังคมเดียวกันจึงต้องยึดถือและปฏิบัติตามวัฒนธรรมเพื่ออยู่เป็นส่วนหนึ่งของสังคม วัฒนธรรมเป็นเครื่องผูกพันบุคคลไว้ด้วยกัน บุคคลจะเรียนรู้เรื่องค่านิยม ทศนคติ ความชอบ การรับรู้และมีพฤติกรรมอย่างไรวั้น จะต้องผ่านกระบวนการทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับครอบครัวและสถาบันต่าง ๆ ในสังคม

2. ปัจจัยทางสังคม (social factor) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจ ประกอบด้วย

2.1 กลุ่มอ้างอิง (reference group) เป็นกลุ่มที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยอิทธิพลดังกล่าวมีผลต่อทัศนคติ ความคิดเห็น และค่านิยมของบุคคลในกลุ่มอ้างอิง

2.2 ครอบครัว (family) บุคคลในครอบครัวจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อทัศนคติ ความคิดและค่านิยมของบุคคล

2.3 บทบาทและสถานะ (role and statuses) บุคคลจะมีสถานะที่แตกต่างกันในแต่ละกลุ่ม ฉะนั้นการตัดสินใจมักจะมีบทบาทหลายบทบาทที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของตนเองและผู้อื่น

3. ปัจจัยส่วนบุคคล (personal factor) การตัดสินใจของบุคคลที่ได้รับอิทธิพลจากลักษณะส่วนบุคคลในด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 อายุ (age) อายุที่แตกต่างกันจะต้องการความต้องการที่แตกต่างกัน

3.2 วงจรชีวิตครอบครัว (family life cycle stage) เป็นขั้นตอนการดำรงชีวิตของบุคคลในลักษณะของการมีครอบครัว การดำรงชีวิตในแต่ละขั้นตอนนี้มีอิทธิพลต่อความต้องการทัศนคติและค่านิยมของบุคคล

3.3 รายได้ (income) หรือโอกาสทางเศรษฐกิจ (economic circumstance) โอกาสทางเศรษฐกิจของบุคคลจะกระทบต่อสิ่งที่ตัดสินใจ โอกาสเหล่านี้ประกอบด้วย รายได้ การออมสินทรัพย์ และทัศนคติสิ่งเหล่านี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจทั้งสิ้น

3.4 การศึกษา (education) ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมีแนวโน้มการตัดสินใจที่เหมาะสมมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาน้อย

3.5 ค่านิยมหรือคุณค่า (value) และรูปแบบการดำรงชีวิต (lifestyle) ค่านิยมหรือคุณค่า (value) หมายถึง ความนิยมในสิ่งของหรือบุคคล หรือความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง รูปแบบการดำรงชีวิต (lifestyle) หมายถึง รูปแบบของการดำเนินชีวิตในโลกมนุษย์ โดยแสดงออกในรูปกิจกรรม (activities) ความสนใจ (interest) ความคิดเห็น (opinions)

4. ปัจจัยด้านจิตวิทยา (psychological factor) การตัดสินใจของบุคคลได้รับ อิทธิพลจากปัจจัยด้านจิตวิทยา ประกอบด้วย

4.1 การจูงใจ (motivation) หมายถึง พลังกระตุ้น (drive) ที่อยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งกระตุ้นให้บุคคลปฏิบัติ การจูงใจเกิดภายในตัวบุคคล แต่อาจถูกกระทบจากปัจจัยภายนอกได้ พฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นต้องมีแรงจูงใจ (motive) ซึ่งหมายถึง ความต้องการที่ได้รับการกระตุ้นจากภายในตัวบุคคลที่ต้องการแสวงหาความพอใจด้วยพฤติกรรมที่มีเป้าหมาย แรงจูงใจที่เกิดขึ้นภายในตัวมนุษย์ ถือว่าเป็น ความต้องการของมนุษย์

4.2 การรับรู้ (perception) เป็นกระบวนการรับรู้ของแต่ละบุคคลซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยภายใน เช่น ความเชื่อ ประสบการณ์ ความต้องการและอารมณ์ และยังมีปัจจัยภายนอกคือ สิ่งกระตุ้น การรับรู้จะแสดงถึงความรู้สึกจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 การเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น รส กายการสัมผัส ซึ่งแต่ละคนมีการรับรู้แตกต่างกันไป

4.3 การเรียนรู้ (learning) เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์ของ บุคคล การเรียนรู้ของบุคคลจะเกิดขึ้น เมื่อบุคคลได้รับสิ่งกระตุ้นและเกิดการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นนั้น

4.4 ความเชื่อ (beliefs) เป็นความคิดซึ่งบุคคลยึดถือเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ในอดีต

4.5 ทัศนคติ (attitudes) เป็นการประเมินความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจของบุคคล ความรู้สึกด้านอารมณ์และแนวโน้มการปฏิบัติที่มีผลต่อความคิดหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหมายถึงความรู้สึก นึกคิดของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

4.6 บุคลิกภาพ (personality) เป็นรูปแบบลักษณะของบุคคลที่จะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรม การตอบสนอง หรืออาจหมายถึงลักษณะด้านจิตวิทยาที่มีลักษณะแตกต่างของบุคคลซึ่งนำไปสู่การตอบ สอนง ที่สม่ำเสมอและมีปฏิกิริยาต่อสิ่งกระตุ้น

4.7 แนวคิดของตนเอง (self-concept) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่บุคคลมีต่อตนเองหรือความคิดที่บุคคลคิดว่าบุคคลอื่นมีความคิดเห็นต่อตนอย่างไร

ทฤษฎีการเลือกอาชีพมีหลายทฤษฎีด้วยกัน ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำเสนอทฤษฎีที่มีชื่อเสียงด้วยกันดังนี้

1. ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ (Holland's Theory of Vocational Choice) (Holland, 1973) ทฤษฎีการเลือกอาชีพของฮอลแลนด์ มีความคิดพื้นฐาน 4 ประการ

1) บุคลิกภาพของบุคคลทั่วไปแบ่งได้เป็น 6 ลักษณะตามความสนใจอาชีพประเภทต่าง ๆ ต่อไปนี้ คือ งานช่างฝีมือและกลางแจ้ง (realistic) งานวิทยาศาสตร์และเทคนิค (investigative) งานศิลปะ ดนตรีและวรรณกรรม (artistic) งานบริการด้านการศึกษาและสังคม (social) งานจัดการและค้าขาย (enterprising) และงานสำนักงานและเสมียน (conventional)

2) สิ่งแวดล้อมของบุคคลก็แบ่งได้เป็น 6 อย่างตามความสนใจอาชีพประเภทต่าง ๆ ข้างต้น เช่นเดียวกัน และเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาและความกดดันบางประการ และโดยเหตุผลทำให้บุคลิกภาพต่างกัน ทำให้ความสนใจและความถนัดแตกต่างกันด้วย บุคคลจึงมีแนวโน้มจะหันเข้าหาบุคลิกภาพที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของตน ดังนั้น บุคคลในกลุ่มเดียวกันจึงมักจะมีอะไรที่คล้ายกัน

3) บุคคลจะค้นหาสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เขาได้ฝึกทักษะและใช้ความสามารถของเขาทั้งยังเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงทัศนคติ ค่านิยม และบทบาทของเขา

4) พฤติกรรมของบุคคลถูกกำหนดโดยบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้ เมื่อเราทราบบุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมบุคคลก็จะทำให้เราทราบถึง ผลที่จะติดตามมาด้วย ซึ่งได้แก่ การเลือกอาชีพ การเปลี่ยนงาน ความสำเร็จในอาชีพ ความสามารถเฉพาะพฤติกรรมทางการศึกษาและสังคม

นอกจากความคิดพื้นฐาน 4 ประการข้างต้นแล้ว ฮอลแลนด์ยังมีแนวคิดปลีกย่อยเพิ่มเติมอีก 4 ประการ (Holland, 1973) ดังนี้

1. ความสอดคล้องต้องการ (consistency) บุคลิกภาพบางลักษณะมีความสอดคล้องต้องการ เช่น บุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทงานช่างฝีมือและกลางแจ้งกับบุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทงานวิทยาศาสตร์และเทคนิค หรือบุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทงานสำนักงานและเสมียนกับบุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทงานศิลปะ ดนตรี และวรรณกรรม

2. ความแตกต่างกัน (differentiation) โดยปกติ บุคคลจะมีบุคลิกภาพเด่นชัดอยู่ลักษณะหนึ่ง แม้จะมีบุคลิกลักษณะอื่น ๆ ปะปนอยู่บ้าง แต่บางคนอาจจะมีบุคลิกภาพลักษณะต่าง ๆ อยู่ในระดับใกล้เคียงกันจนยากต่อการชี้ชัดลงไปว่า บุคคลนั้นมีบุคลิกภาพลักษณะใด

3. ความเหมาะสมกัน (congruence) บุคลิกภาพและสิ่งแวดล้อมต้องมีความเหมาะสมกัน เช่น สิ่งแวดล้อมของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทงานช่างฝีมือและกลางแจ้ง ย่อมเหมาะสมกับบุคลิกภาพของผู้มีความสนใจอาชีพประเภทนี้มากกว่าบุคลิกภาพของผู้มีความสนใจประเภทอื่น

4. การคาดคะเน (calculus) โดยเหตุที่บุคลิกภาพแต่ละลักษณะและสิ่งแวดล้อมแต่ละอย่างมิได้แยกจากกันโดยเด็ดขาด และต่างก็มีความสัมพันธ์ภายในกันอยู่ ดังนั้นเมื่อบุคคลมีบุคลิกภาพลักษณะหนึ่งก็ทำให้สามารถคาดคะเนถึงบุคลิกภาพลักษณะอื่นได้ด้วย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีสุดท้ายของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ปีการศึกษา 2559 จำนวน 94,206 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีสุดท้ายของสถาบันอุดมศึกษา ประกอบด้วยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต จำนวน 400 คน ใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นลักษณะข้อคำถามในแบบสอบถาม โดยมีลักษณะข้อคำถามในแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามด้านภูมิหลังของนักศึกษา มีทั้งหมด 4 ข้อ ได้แก่

ข้อที่ 1 เพศ

ข้อที่ 2 เกรดเฉลี่ยสะสม

ข้อที่ 3 ความถนัดทักษะ/ความสามารถพิเศษ

ข้อที่ 4 รายได้ต่อเดือนของครอบครัว

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการเลือกประกอบอาชีพหลังจบการศึกษา ประกอบด้วย 7 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจ ธุรกิจส่วนตัว รับจ้าง พนักงานบริษัท อาชีพอิสระ ธุรกิจครอบครัว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ทดสอบด้วยตารางไขว้ (Crosstabulation)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ พบว่า

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเพศชายเลือกประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 37.74 รองลงมา คือ พนักงานบริษัท ร้อยละ 19.81 และรับจ้าง ร้อยละ 16.04 ส่วนกลุ่มตัวอย่างเพศหญิง เลือกประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 27.55 รองลงมาคือ พนักงานบริษัท ร้อยละ 25.17 และ อาชีพอิสระ ร้อยละ 14.97 ตามลำดับ โดยเพศชายและเพศหญิงมีการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่างที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม ต่ำกว่า 2.51 เลือกประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 40.23 รองลงมา คือ รับราชการ ร้อยละ 16.09 และอาชีพอิสระ ร้อยละ 12.64 กลุ่มตัวอย่างที่มีเกรดเฉลี่ยสะสม 2.51 – 3.00 เลือกประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและพนักงานบริษัทมากที่สุดเท่ากัน ร้อยละ 28.73 รองลงมาคือ รับจ้าง ร้อยละ 12.15 กลุ่มตัวอย่างเกรดเฉลี่ยสะสม 3.01 – 3.50 เลือกประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 30.23 รองลงมา คือ พนักงานบริษัทและอาชีพอิสระเท่ากัน ร้อยละ 25.58 กลุ่มตัวอย่างเกรดเฉลี่ยสะสม 3.51 – 4.00 เลือกประกอบอาชีพรับราชการและพนักงานบริษัทมากที่สุดเท่ากัน

ร้อยละ 23.91 รองลงมา คือ ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 17.39 โดยเกรดเฉลี่ยสะสมของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่างที่มีความถนัดทักษะ/ความสามารถพิเศษ ความถนัดในสาขาที่ได้เรียนมา เลือกประกอบอาชีพพนักงานบริษัท มากที่สุด ร้อยละ 27.56 รองลงมา ธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 21.79 และ รับราชการ ร้อยละ 19.87 กลุ่มตัวอย่างที่มีความถนัดทักษะ/ความสามารถพิเศษ ภาษาอังกฤษหรือ ภาษาต่างประเทศอื่น ๆ เลือกประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มากที่สุด ร้อยละ 33.02 รองลงมา คือ อาชีพอิสระ ร้อยละ 17.92 และ อาชีพพนักงานบริษัท ร้อยละ 13.21 กลุ่มตัวอย่างที่มีความถนัดทักษะ/ความสามารถพิเศษคอมพิวเตอร์ เลือกประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 45.16 รองลงมาคืออาชีพอิสระ ร้อยละ 12.90 และพนักงานบริษัท ร้อยละ 11.29 กลุ่มตัวอย่างที่มีความถนัดทักษะ/ความสามารถพิเศษดนตรี/ศิลปะ/นาฏกรรม/กีฬา เลือกประกอบอาชีพ พนักงานบริษัทมากที่สุด ร้อยละ 40.79 รองลงมาคือ อาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 31.58 และอาชีพอิสระ ร้อยละ 15.79 โดยความถนัดทักษะ/ความสามารถพิเศษของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนของครอบครัว ต่ำกว่า 40,000 บาท เลือกประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 36.21 รองลงมา คือ พนักงานบริษัท ร้อยละ 31.03 และรับราชการ ร้อยละ 15.52 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนของครอบครัว 40,001 – 60,000 บาท เลือกประกอบอาชีพพนักงานบริษัทมากที่สุด ร้อยละ 28.32 รองลงมาคือ พนักงานบริษัท ร้อยละ 20.35 และรับจ้าง ร้อยละ 14.16 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนของครอบครัว 60,001 – 80,000 บาท เลือกประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 38.03 รองลงมา รับราชการ พนักงานรัฐวิสาหกิจและพนักงานบริษัทเท่ากัน ร้อยละ 12.68 กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนของครอบครัว 80,000 บาท ขึ้นไป เลือกประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 31.65 รองลงมา คือพนักงานบริษัท ร้อยละ 22.78 และอาชีพอิสระ ร้อยละ 15.82 แสดงว่ารายได้ต่อเดือนของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1) เพศชายและเพศหญิงมีการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2552) ที่กล่าวว่า การตัดสินใจของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับบทบาทและสถานะ (role and statuses) บุคคลจะมีสถานะที่แตกต่างกันการตัดสินใจก็จะแตกต่างกันไป

2) เกรดเฉลี่ยสะสมของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของบุษกร จินต์ธนาวัฒน์ (2558) ได้ศึกษา เรื่อง แนวทางการเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลการวิจัย พบว่าเกรดเฉลี่ยสะสมของนักศึกษาที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3) ความถนัดทักษะ/ความสามารถพิเศษของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของศิริวรรณ ไตรสรลักษณ์

(2552) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของบัณฑิต กรณีศึกษา : มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ผลการวิจัย คณะที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ในปัจจุบันมีความสัมพันธ์ กับ การเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับระยะพัฒนาการทางอาชีพของ Super ที่กล่าวว่า ระยะพัฒนาการ establishment ของมนุษย์มีพฤติกรรมทางอาชีพเริ่มต้นแบบงานและอาชีพที่ตนเองถนัดและเหมาะสมกับตนเอง

4) รายได้ต่อเดือนของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริวรรณ ไตรสรลักษณ์ (2552) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของบัณฑิต กรณีศึกษา : มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี ผลการวิจัย พบว่ารายได้ของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์กับการเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาเมื่อสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1. การเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยของนักศึกษานั้น ควรเลือกจากความชอบ ทักษะ ความถนัดและเป้าหมายส่วนตัวที่ชัดเจนมากที่สุด เมื่อนักศึกษาเลือกคณะที่เข้าศึกษาต่อได้ตรงตามเป้าหมาย จะส่งผลให้การศึกษานั้นเกิดประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถนำไปต่อยอดในการประกอบอาชีพในอนาคตได้
2. สถาบันการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ควรจัดกิจกรรมหรือจัดหลักสูตรการศึกษาที่หลากหลาย ส่งผลให้นักเรียนมีโอกาสได้ค้นพบทักษะ ศักยภาพ ความสามารถ ความต้องการและเป้าหมายของตนเอง เพื่อเป็นแนวทางในการเลือกเข้าศึกษาต่ออย่างเหมาะสมในระดับมหาวิทยาลัยต่อไป
3. สถาบันครอบครัว หรือบุคคลในครอบครัว ควรให้คำปรึกษาหรือให้แนวทางเกี่ยวกับการประกอบอาชีพในปัจจุบันซึ่งมีความหลากหลายและสามารถสร้างรายได้ ความมั่นคง ได้แตกต่างกัน เพื่อให้สอดคล้องกับฐานะทางการเงินของครอบครัว ทั้งนี้จากการวิจัยพบว่า รายได้ต่อเดือนของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพที่แตกต่างกัน
4. องค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนที่จะรับบุคคลเข้าทำงานควรมีความพร้อมเพื่อรองรับกระแสที่เปลี่ยนไปของโลกธุรกิจในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของนักศึกษาชั้นปีสุดท้าย ซึ่งมีการศึกษาภูมิหลังกับการเลือกประกอบอาชีพ เท่านั้น ควรมีการศึกษาปัจจัยภายนอกเพิ่มเติมเพื่อให้ทราบผลทั้งปัจจัยภายในและภายนอกส่วนบุคคลกับการเลือกประกอบอาชีพเพิ่มมากขึ้น
2. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาชั้นปีสุดท้ายของมหาวิทยาลัยของรัฐ และมหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลเท่านั้น ควรเก็บข้อมูลจาก นักศึกษาในเขตพื้นที่อื่น ในส่วนภูมิภาค เพื่อให้ทราบข้อมูลมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- บุษกร จินต์ธนาวัฒน์. (2558). แนวทางการเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม*, 2(2), 13-30.
- ศิริวรรณ ไตรสรลักษณ์. (2551). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประกอบอาชีพของบัณฑิตกรณีศึกษา: มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี (การค้นคว้าอิสระการศึกษาตามบริหารหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตชลบุรี.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2552). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.
- อรอนงค์ ธีญะวัน. (2539). *การแนะแนวอาชีพ*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- Holland, J. L. (1973). *Making Vocational Choice: A Theory o Career*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Reeder, W. (1971). *Partial Theories from the 25 Year Research Program on Directive Factor in Believer and Social Action*. New York: McGraw hill.
- Super, D. E. (1970). *Manual Work Values Inventory*. Boston: Houghton Mifflin.